

«Бекітемін»

Абай облысының білім
басқармасы

басшысының м.а.

Решетов Т.Қалелов

**«7 КӨЗҚАРАС – 7 АЯЛДАМА» 6–10 сынып оқушылары арасындағы интеллектуалдық
әлем әдебиетін оқу байқауының
ЕРЕЖЕСІ**

1. Жалпы ережелер

«Кітап оқитын ұлт» – Тәуелсіз Қазақстан тарихындағы оқу мәдениетін дамытуға бағытталған ең ірі ұлттық жоба. Жоба аясындағы «КІТАП ОҚИТЫН МЕКТЕП» марафоны 6–10 сынып оқушыларына арналған.

Республикалық «КІТАП ОҚИТЫН МЕКТЕП» марафонын іске асыру кестесі

- **Тамыз – қыркүйек 2026 жыл:** Жобаның басталуы және қатысушыларды reading-nation.kz порталында тіркеу науқаны.
- **Қыркүйек 2026 – наурыз 2027 жыл:** Кітап оқу кезеңі. Қатысушылар 6 ай ішінде белгіленген 15 кітапты оқып шығады. Мектепшілік, аудандық/қалалық, облыстық кезеңдегі тестілеулер мен квиздер өткізіледі.
- **Наурыз – сәуір 2027 жыл:** Тестілеу кезеңдерін қорытындылау, мектепшілік, аудандық және облыстық квиздерді өткізу.
- **Сәуір 2027 жыл:** Республикалық Гранд-финал. Шешуші сайыстарды өткізу және жеңімпаздарды салтанатты түрде марапаттау.

Қатысушының кезең-кезеңмен өту жолы және ұпай жүйесі

1. **Тіркелу:** reading-nation.kz сайтында тіркелу.
2. **Кітап оқу:** 6 ай ішінде бекітілген 15 кітапты толық оқу.
3. **Пікір білдіру:** Оқыған кітап бойынша жазбаша немесе бейнепікір қалдыру.
4. **Іріктеуден өту:** Іріктеу кезеңдеріне қатысып, жеңімпаз атану.

Республикаға іріктеуден өті үшін мектепшілік, аудан/қалалық, облыстық кезеңдеріне қатысу керек. Сондықтан осы республикалық бастама аясында 6–10 сынып оқушыларын заманауи танымдық және интеллектуалдық әлем әдебиетін оқуға тарту, оқыған шығарманы түсіну, талдау және өзіндік көзқарасын қалыптастыру мақсатында

«7 көзқарас – 7 аялдама» облыстық интеллектуалдық байқауы өткізіледі.

Байқау бағдарламасына 6–10 сыныптардың қазақ және орыс сыныптарына reading-nation.kz порталында ұсынылған әлем әдебиетінің озық үлгілері енгізіліп, олардың мазмұны адам өмірі мен қоғамның 7 маңызды бағытына біріктірілген:

ӨМІР – ӘДЕТ – АДАМЗАТ – МЕМЛЕКЕТ – БИЛІК – КЕЛІССӨЗ - БОЛАШАҚ

- **Байқаудың миссиясы:** Оқушылар бойында бала жастан кітап оқудың тұрақты дағдысын қалыптастыру.
- **Байқаудың формуласы:** ӘЛЕМ КІТАБЫ → 7 ИДЕЯ → 7 КӨЗҚАРАС → ТІРКЕЛ → ОҚЫ → ТҮСІН → ПІКІР БІЛДІР → ДӘЛЕЛДЕ!
- **Мақсаты:** Оқушыларды мазмұны терең танымдық кітаптарды толық оқуға ынталандыру, олардың дүниетанымын кеңейту, сыни ойлау, талдау, пікір білдіру және өз ойын дәлелдеу дағдыларын дамыту.
- **Негізгі ұстанымы:** «Кітапты оқы – ойды түсін – өз көзқарасыңды дәлелде!»
- **Қатысушылар:** 6–10 сынып оқушылары (қазақ және орыс сыныптары).
- **Іріктеу кезеңдері:** Мектепшілік, аудандық/қалалық және облыстық.

Республикалық порталда ұпай жинау жүйесі:

- 1 кітапты толық оқу = **250 ұпай**
- Бейнепікір жариялау = **+50 ұпай**
- Оқу кестесін сақтау (10–15 күнде 1 кітап) = **+50 ұпай**

Байқаудың қазылар алқасы мен жобалық команданың міндеттері

- Барлық кезеңдегі (мектеп, аудан/қала) қазылар алқасының құрамына ардагер ұстаздар, қоғамдық ұйым өкілдері, тіл мамандары мен кітапханашылар енгізіледі.
- Қазылар алқасы жеңімпаздарды анықтауда академиялық адалдық принципін қатаң сақтайды.
- Әр аудан/қала, мектепшілік жобалық команда мүшелері ұсынылған кітаптар бойынша тапсырмалар мен сұрақтар топтамасын дайындайды және марафон талаптарының жоғары деңгейде жүзеге асуын қамтамасыз етеді.

2. Байқау бағдарламасы («7 аялдама» кітаптар тізімі мен тапсырмалар)

Байқаудың барлық кезеңінде «7 аялдама» құрылымы сақталады. Оқушылардың жас ерекшелігін (6–10 сынып) ескере отырып, әр аялдамаға көркем әдебиет пен танымдық/мотивациялық еңбектер теңдестіріліп енгізілді.

№	Аялдама атауы	Кітап және авторы	Негізгі тақырыбы	Тапсырма форматы	Аялдама символы (декорация)
1	ӨМІР	<p>«Икигай» -Кен Моги (10 сыныптар)</p> <p>Маленький принц (Кишкентай ханзада) — Антуан де Сент-Экзюпери (6,7 сыныптар)</p> <p>Алхимик — Пауло Коэльо (9 сынып)</p> <p>Адамдар планетасы (Планета людей) — Антуан де Сент-Экзюпери</p> <p>Жар жағалаған жалғыз (The Catcher in the Rye) — Джером Д. Сэлинджер (10 сыныптар)</p> <p>Открытое письмо молодому человеку о науке жить — Андре Моруа (10 орыс сыныбы)</p> <p>Иди туда, где трудно — Таэ Юн Ким (10орыс сыныбы)</p> <p>Продавец обуви (Nike негізін қалаушының тарихы) — Фил Найт (9орыс сыныбы)</p> <p>Мен – Малаламын — Малала Юсуфзай (8 сыныптар)</p>	Өмірдің мәні, өзін- өзі тану, тұлғалық өсу, тағдыр мен таңдау	«Өз тандауыңд ы жаса»: Оқушы өмірлік жағдаят бойынша кітап идеясына сүйеніп шешім ұсынады.	Бағыт көрсеткіші

№	Аялдама атауы	Кітап және авторы	Негізгі тақырыбы	Тапсырма форматы	Аялдама символы (декорация)
		Ақ азу -Джек Лондон (7,8 сыныптар) Важные годы- Мэг Джей (10 сынып)			
2	ӘДЕТ	«Атомдық әдеттер» - Джеймс Клир (10орыс сыныбы) 7 навыков высокоэффективных тинейджеров — Шон Кови (7,8,9,10 сыныптар)	Мінез-құлық, тәртіп, әдетті қалыптастыру, өзін-өзі дамыту мен мақсатқа жету	«Әдетті өзгерт»: Берілген жағымсыз әдетті кітаптағы тәсілдер арқылы өзгерту жоспарын құрады.	Күнтізбе / Сағат
3	АДАМЗАТ	Хатико — Луис Пратс (9,10 сыныптар) Ромео и Джульетта — Уильям Шекспир (9 сынып) Жүз жылдық жалғыздық — Габриэль Гарсиа Маркес (6 сынып) Том Сойердің басынан кешкендері — Марк Твен (6 орыс сыныбы, 7,8 сыныптар) Робинзон Крузо — Даниель Дефо (6,7 сыныптар) Остров сокровищ (Қазына аралы) — Роберт Льюис Стивенсон (6 орыс сыныбы) Он бес жасар капитан — Жюль Верн (7 орыс сыныбы, 10 сынып)	Адам болмысы, достық, адалдық, психология, ізгілік пен қоғамдық байланыстар	«Уақыт машинасы»: Тарихи оқиғаның немесе идеяның адамзат дамуына әсерін түсіндіреді.	Уақыт сызығы
4	МЕМЛЕКЕТ	Мемлекеттік саясат — Джеймс Э. Андерсон 6 сынып Көк мұхит стратегиясы — В. Чан Ким, Р. Моборн (6 сынып)	Мемлекеттік жүйе, қоғам құрылымы, институционалдық	«Мемлекетке кеңес»: Ойдан шығарылған мемлекет мәселесін	Карта

№	Аялдама атауы	Кітап және авторы	Негізгі тақырыбы	Тапсырма форматы	Аялдама символы (декорация)
			саясат және ұйымдастыру	кітап тәжірибесімен шешеді (2–3 ұсыныс).	
5	БИЛІК	Сақиналар әміршісі: Сақина бауырластығы — Джон Р. Р. Толкин <u>(8,9,10 сыныптар)</u> Стратегиялық менеджмент — Д. Гэмбл, М. Питереф, А. Томпсон <u>(6 сынып)</u>	Көшбасшылық, саяси/әлеуметтік күрес, басқару стратегиясы және жауапкершілік	«Көшбасшы тандауы»: Күрделі басқару жағдаятындағы шешімін автор идеясымен негіздейді.	Тәж / Басқару символы
6	КЕЛІСС ӨЗ	Как завоевать друзей и оказывать влияние на людей — Дейл Карнеги <u>(8 сыныптар, 9 орыс сыныбы)</u> Шешендік өнер — Дейл Карнеги <u>(9 сынып)</u>	Коммуникация, ортақ тіл табу, шешендік өнер, адамдармен қарым-қатынас дағдысы	«Келісімге кел»: Екі тарапқа да тиімді шешім ұсыну (жұптық немесе жеке форматта).	Қол алысу
7	БОЛАШАҚ	Әлемді 80 күн ішінде шарлау — Жюль Верн <u>(6 орыс, 7 сынып)</u> Гулливердің саяхаттары (Путешествия Гулливера) — Джонатан Свифт <u>(8 орыс сыныбы)</u> Хэрри Поттер және пәлсапа тасы — Джоан Роулинг <u>(7 сынып)</u> Гарри Поттер и философский камень — Джоан Роулинг <u>(6 орыс сыныбы)</u>	Саяхат, жаңа әлемді тану, фантастика, утопия/дистопия және өркениет көкжиегі	«Болашақты жобала»: Кейіпкердің қиялы, саяхаты немесе сиқырлы әлемі негізінде болашақ қоғамға/технологияға болжам жасап, идеяны негіздейді.	Ракета / Телескоп / Компа

Маңызды талап: Кітаптың қысқаша мазмұнын (дайын қысқаша тезистерді) білу жеткіліксіз. Тапсырмалар оқушының кітапты толық оқығанын анықтау үшін нақты идеялар, ұғымдар мен мысалдарға негізделуі шарт.

3. Байқау кезеңдерінің өткізілу тәртібі мен бағалау жүйесі

Жоба үш кезеңде іске асырылады:

- Мектепшілік кезеңді өткізу мерзімі:
16.09.2026-01.03.2027 жыл
01.03.2027 – 04.03.2027 жыл
«Қазақ әдебиетіне саяхат»,
«7 көзқарас-7 аялдама» байқауларының
қорытындысын шығару
- Аудандық, қалалық кезеңдерді өткізу мерзімі:
09.03-15.03 2027 ж.
- Облыстық кезеңді өткізу мерзімі:
25.03-31.03.2027 ж.
- Республикалық кезеңге қатысу: сәуір 2027 ж.

I кезең – Мектепшілік («7 аялдамаға алғашқы қадам»)

Мақсаты: Оқушыларды жаппай тарту, республикалық <http://reading-nation.kz/> платформасына тіркеу, кітаптарды кестемен оқыту.

Форматы: Әр аялдамада тапсырмалар ұсынылады (тест, сәйкестендіру, ұғымды анықтау, қысқа жауап). Орындауға 5–7 минут беріледі.

Бағалау: Әр аялдама – 5 балл. Максималды ұпай: **35 балл**.

Нәтижесі: Ең жоғары ұпай жинаған 3 оқушыдан тұратын **құрама команда** аудандық/қалалық кезеңге өтеді.

II кезең – Аудандық/Қалалық («7 аялдама – 7 сынақ»)

Форматы: Командалық/жеке сынақ. Оқығанды еске түсіру → түсіндіру → өмірлік жағдаятта қолдану. Әр аялдамада 1-3 негізгі ситуациялық тапсырмалар (әр бір тапсырмаға жауап беруге 2-3 минут).

Бағалау: Әр аялдама – 10 балл. Максималды ұпай: **70 балл**.

Нәтижесі: Ең жоғары ұпай жинаған 3 оқушыдан тұратын қазақ және 3 оқушыдан тұратын орыс тіліндегі **құрама командалар** облыстық кезеңге өтеді.

III кезең – Облыстық («7 аялдама – 7 көзқарас» – Финал)

Форматы: Терең талдау мен шешім қабылдауға арналған тапсырмалар. Оқушы әр аялдамада 5-7 минут жұмыс істейді. Тапсырма 3 бөліктен тұрады: 1. *Кітапты біл (мазмұны)* → 2. *Көзқарасыңды білдір (пікір)* → 3. *ДӘЛЕЛДЕ (кітаптан мысал)*.

Бағалау критерийлері (Әр аялдама – 10 балл):

- Кітап мазмұнын білуі – 3 балл;
- Негізгі идеяны түсінуі – 2 балл;
- Өз пікірін білдіруі – 2 балл;
- Дәлелдер келтіруі – 2 балл;
- Ойды нақты әрі сауатты жеткізуі – 1 балл.

Максималды ұпай: **70 балл**.

Нәтижесі: Ең жоғары ұпай жинаған 3 оқушыдан тұратын қазақ және 3 оқушыдан тұратын орыс тіліндегі құрама командалар марапатталады.

4. «Аялдаманы» ұйымдастыру және квест форматы

Мектепшілік, аудандық/қалалық, облыстық кезеңдерде әр аялдама үшін арнайы безендірілген орын дайындалады.

Аялдамада болатын құралдар: Кітап атауы, авторы, негізгі тақырыбы, тапсырмалар, жауап және бағалау парақшалары.

Квест элементі: Тапсырманы орындаған оқушының маршрут парағына арнайы «аялдама белгісі» (штамп/стикер) қойылады.

5. Марапаттау және қорытындылау

Үздік нәтиже көрсеткен қатысушылар келесі кезеңге жолдама алады. Облыстық кезең қорытындысы бойынша I, II, III орын жеңімпаздары анықталады.

Арнайы номинациялар шарт емес /нәтижеге қарай таңдалады/: «Үздік оқырман», «Үздік ой», «Үздік дәлел», «Ең зерек қатысушы», «Кітапты терең түсінген оқырман», «Болашақ көзқарасы».